

College voor Toetsen en Examens

TERUGBLIK

CENTRAAL EXAMEN LATIJNSE
TAAL EN CULTUUR
EERSTE TIJDVAK 2023

December 2023

© 2023 College voor Toetsen en Examens, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag mits voorzien van een bronvermelding en zonder enige wijziging worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van het College. Het hergebruik van eventueel auteursrechtelijk beschermd werk van derden in dit werk is niet nader geregeld door het CvTE.

INHOUD

1	INLEIDING	4
2	CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN	6
3	RESULTATEN VAN DE QUICKSCAN	9
4	RESULTATEN VAN DE VRAGENLIJST	11
5	REACTIES OP DE OPEN VRAAG IN DE VRAGENLIJST	19

1 INLEIDING

Jaarlijks publiceert het CvTE voor enkele vakken een terugblik op het examen. Daarvoor wordt – naast de reguliere raadpleging via de Quick scan bij het aanleveren van examenresultaten in WOLF – een uitgebreide vragenlijst gebruikt. De aanleiding voor een terugblik kan een verandering zijn van het onderwijsprogramma, een wijziging in de vorm van het centraal examen of meer algemeen de behoefte aan meer informatie over hoe docenten het centraal examen waarderen.

In 2023 is voor Latijn gekozen omdat er enige onvrede bij docenten is over de aansluiting van het examen op het onderwijs en we willen onderzoeken of die is verminderd met recente aanpassingen in het examen. Daarnaast hebben we vragen voor docenten over de grootte van het pensum, de proefvertaling en de keuze voor auteurs/genres.

Quick scan

Via WOLF (Windows Optisch Leesbaar Formulier) geven examinatoren per vraag de scores van hun kandidaten voor het centraal examen aan Cito door. Ten behoeve van de normering stelt Cito op basis van de WOLF-gegevens een toets- en itemanalyse van het centraal examen op. Via WOLF wordt de examinatoren gevraagd naar hun mening over de moeilijkheidsgraad, de lengte en de aansluiting op het gegeven onderwijs. Ook wordt de examinatoren gevraagd welk rapportcijfer zij aan dit centraal examen zouden geven. De resultaten van deze bevraging via WOLF worden weergegeven via de Quick scan. De Quick scan geeft een beeld van de mening van de docenten over het centraal examen nadat zij de eerste correctie hebben verricht.

De vragenlijst

Bij enkele vakken zijn de examinatoren ook ná de normering middels een uitgebreidere vragenlijst over het centrale examen eerste tijdvak bevraagd. Hiertoe is een mailing gedaan aan docenten via Examenblad, kort na het bekend worden van de n-termen van het eerste tijdvak. Met de aldus verzamelde gegevens, aangevuld met de Quick scan, verwacht het College voor Toetsen en Examens (CvTE) een representatief beeld te verkrijgen van de meningen van de docenten over het centraal examen. Het CvTE kan dan beoordelen of in toekomstige centrale examens ingespeeld kan worden op de wensen en opvattingen uit het veld.

Afnamegegevens

Cito publiceert voor elk examen jaarlijks de afnamegegevens in de zogenaamde Toets en Itemanalyse. Zie hiervoor: cito.nl

Terugblik

De resultaten van de Quick scan (paragraaf 2) en de vragenlijst (paragraaf 3) vormen samen met een overzicht van de afnamegegevens (paragraaf 4) de terugblik op het centraal examen. Er is voor gekozen om de reacties op de open vraag van de vragenlijst (71 inhoudelijke reacties) hier integraal op te nemen. De terugblik start met de conclusies die het CvTE trekt uit de gepresenteerde gegevens (paragraaf 2).

2 CONCLUSIES EN AANDACHTSPUNTEN

De Quick scan is door 408 docenten ingevuld (zie paragraaf 3). De uitgebreide vragenlijst werd door 171 docenten ingevuld. De voornaamste bevindingen uit de Quick scan en de uitgebreide vragenlijst zijn:

Waardering van het centraal examen

- Het waarderingscijfer dat docenten in de Quick scan aan het examen Latijn geven, is een 6,83. 90% geeft het cijfer van een 6 of hoger, 10% een 5 of lager. In 2022 was het waarderingscijfer 6,35 en in 2021 5,42. Over de examens uit tijdvak 1 van de afgelopen drie jaar zit er een opgaande lijn in de waardering van het centraal examen.
- De inhoudelijke aansluiting van het centraal examen bij het gegeven onderwijs is voor 90% van de docenten 'voldoende', 'goed' of 'zeer goed'. 10% vindt dit 'onvoldoende' of 'slecht'. In de uitgebreide vragenlijst is 96,6% van de docenten positief over de aansluiting.
- In de vragenlijst geeft 92% van de docenten aan dat het examen 'volledig' of 'in voldoende mate' aansluit bij de eisen van de syllabus.

Lengte en moeilijkheidsgraad van het centraal examen

- Wat de moeilijkheidsgraad betreft, geeft in de Quick scan 65% van de docenten aan het examen 'precies goed' te vinden. 23% vindt het 'moeilijk' en 1% 'te moeilijk'. 11% vindt het examen 'makkelijk' of 'te makkelijk'. Het examen 2023 was voor de grote meerderheid van de docenten van goed niveau. Het is niet erg als een examen moeilijk gevonden wordt. Het examen kreeg een n-term van 1,2. In voorgaande jaren was dit hoger.
- In de vragenlijst is een vraag gesteld over het onderscheidend vermogen. Een grote meerderheid van 81% van de docenten geeft aan dat dit examen 'voldoende' onderscheid maakt tussen vaardige en minder vaardige leerlingen.
- In de Quick scan geeft 54% van de docenten aan het examen van goede lengte te vinden, maar 46% vindt het te lang. In de uitgebreide vragenlijst zijn die verschillen minder groot (respectievelijk 60% tegenover 39%). 32% vindt het aantal vragen in het examen te groot, tegenover 68% 'precies goed'. Ook de totale hoeveelheid tekst voor de vragen is beoordeeld: 65% vindt dit 'precies goed' en 31% 'te groot'. Een kleine minderheid van 4% heeft voorkeur voor meer tekst.

Uitgangsmateriaal en taalgebruik

- Het correctievoorschrift bij de vertaling geeft voldoende houvast; voor 13% van de docenten is dat bij 'alle kola' het geval en voor 80% bij 'de meeste kola'. 7% van de docenten ervaart te weinig houvast.
- Het taalgebruik in het examen wordt positief gewaardeerd: 30% van de docenten noemt het 'duidelijk' en 66% 'grotendeels duidelijk'. 5% geeft aan het 'vaak onduidelijk' te vinden.
- Het aantal pagina's dat een leerling in het examenjaar in vertaling moet lezen wordt door 50% als 'precies genoeg' beoordeeld, door 2% als te weinig en door 47% als teveel.
- In de vragenlijst werd ook gevraagd welke auteurs geschikt zijn om voor het examen te lezen, waarbij een aantal auteurs werd voorgesteld en de mogelijkheid werd geboden om alternatieve auteurs te noemen. Vrijwel alle voorgestelde auteurs kunnen op de goedkeuring van een grote meerderheid van docenten rekenen, met uitzondering van Nepos en Tacitus. Veel docenten komen met suggesties. Deze zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

De examenvragen

- In het centraal examen worden reproductieve vragen (kennis) en productieve vragen (inzicht en toepassing) gesteld. 82% vindt de verhouding in het examen 2023 'goed'. Elf docenten (6%) willen meer reproductieve vragen en twintig (12%) meer productieve.
- Er is één vraag in het examen opgenomen waarin de leerling een eigen mening of oordeel moet geven. 67% van de docenten vindt één zo'n vraag voldoende, 14% vindt één teveel en 17% zou meer van deze vragen willen.
- Er is één vraag in het examen opgenomen waarin een link wordt gelegd met de huidige maatschappij. 52% van de docenten vindt één zo'n vraag voldoende, 10% vindt één teveel en 39% zou meer van dergelijke vragen willen.

Correctie van het centraal examen

- Het correctievoorschrift geeft docenten bij de meeste vragen voldoende houvast. Acht docenten (6%) geven aan onvoldoende houvast te ondervinden.
- Het correctievoorschrift is volgens 70% van de docenten ook voldoende gedetailleerd; 22% geeft aan te weinig detaillering te ervaren en 9% juist teveel.
- Wat betreft correctietijd voor één examen had 54% van de docenten meer dan 45 minuten nodig, 41% tussen de 30-45 minuten en 5% minder dan 30 minuten. Het CvTE heeft voor het examen 2023 overigens een onderzoek gedaan naar de correctielast per docent. Dit onderzoek staat op Examenblad op de pagina [Onderzoek correctielast centrale examens vo](#).
- Na het centraal examen publiceert de VCN een correctieadvies. 94% van de docenten geeft aan 'altijd' gebruik te maken van dit advies.

In de uitgebreide vragenlijst bestond via een open vraag de mogelijkheid een anonieme, persoonlijke reactie te geven op het centraal examen. 61 docenten hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. De reacties zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

Verschillende onderwerpen komen hier aan bod: de te beperkte lestijd om de examenstof (pensum) te behandelen in de klas, de toepassing van het correctievoorschrift, de beperkte validiteit van het centraal examen en de manier waarop het CvTE inhoudelijk reageert op kritiek op het correctievoorschrift.

Enkele docenten gebruiken deze antwoordmogelijkheid om een compliment te maken aan de examenmakers voor het examen 2023.

Eén reactie gaat over het aanvankelijk aanbieden van een foutieve vragenlijst. Dit is inderdaad een fout die de hoeveelheid respons op de vragenlijst kan hebben beïnvloed. We betreuren de fout, maar menen toch met de 171 ontvangen reacties een goed beeld te hebben van hoe docenten het centraal examen 2023 hebben ervaren en hebben gemeend dit rapport te kunnen opmaken en publiceren.

Op basis van de respons in Quick scan en uitgebreide vragenlijst kan de conclusie worden getrokken dat docenten in hoge mate positief zijn over het huidig examen Latijnse taal en cultuur vwo 2023. Er zijn enkele aandachtspunten:

- Het aantal teksten en de totale hoeveelheid tekst die in het pensum staat. Deze kwestie staat de vaststellingscommissie en de constructeurs van het examen op het netvlies. Teksten in vertaling zijn al minder geworden. De voorbereiding die het examen vergt, komt overeen met het aantal SLU waarvan de samenstellers van het pensum moeten uitgaan.
- De lengte van het examen. Het examen wordt nog steeds als lang ingeschat. In vergelijking met 2022 en 2021 is het oordeel over de lengte wel positiever geworden. In 2022 vond 54% het examen te lang en in 2021 60%. De lengte van het onderdeel proefvertaling heeft al een paar jaar onze aandacht. De verdeling van de punten over het examen is 50% voor de proefvertaling en 50% voor de vragen. Bezien zal worden of er meer gebruik gemaakt kan worden van de marges in het vereiste puntenaantal.

- De hoeveelheid te lezen tekst in vertaling.
Bijna de helft van de docenten vindt dat leerlingen in het examenjaar te veel pagina's in vertaling moeten lezen. Dit komt ook vaak terug in de persoonlijke reactie. De hoeveelheid is al naar beneden gebracht, maar het blijft een punt van aandacht.
- Keuze van alternatieve auteurs.
We zijn positief verrast door de verzameling auteurs die geschikt geacht worden voor het examen. Ook de huidige examenauteurs krijgen een positieve waardering. Er is enthousiasme voor het combineren van auteurs. Dat nemen we zeker mee.
- Type vragen en de verhoudingen ertussen.
In het algemeen vindt men de verhouding tussen de soorten vragen voldoende. De verhouding tussen vragen naar grammatica en naar inhoud/achtergrond blijven we in de gaten houden. Van de actualiteitsvraag zouden er meer op het examen kunnen komen. Bij een poëtische tekst zouden meer vragen over stijlfiguren gesteld kunnen worden.
- Het omgaan/toekennen van scorepunten bij sommige vragen.
Het is de bedoeling dat de gekoppelde a- en b-vragen verdwijnen. In het commentaar komt naar voren dat het toekennen van één punt voor drie goede deelantwoorden oneerlijk wordt gevonden. Hierop wordt beter gelet. Het streven is de vraag van een dermate moeilijkheid te maken dat er nu vaker twee punten voor drie juiste antwoorden wordt gescoord.
- Omgang met een gevoelig onderwerp.
Teksten met gevoelige onderwerpen worden niet als onbekende tekst opgenomen in het examen. De opzet is dat teksten met gevoelige onderwerpen al in de klas behandeld zijn.

3 RESULTATEN VAN DE QUICKSCAN

Wat is uw oordeel over de moeilijkheidsgraad van het examen?				
Ik vind het examen			Abs.	Perc.
te moeilijk			3	0,7%
moeilijk			94	23,0%
precies goed			265	65,0%
makkelijk			41	10,0%
te makkelijk			5	1,2%
		N=	408	100%

Wat is uw oordeel over de lengte van het examen in verhouding tot de tijd die de kandidaat ervoor beschikbaar heeft?				
Het examen is			Abs.	Perc.
te lang			186	45,6%
precies goed			220	53,9%
te kort			2	0,5%
		N=	408	100%

Wat is uw oordeel over de inhoudelijke aansluiting van het examen bij het gegeven onderwijs?				
			Abs.	Perc.
zeer goed			17	4,2%
goed			189	46,3%
voldoende			162	39,7%
onvoldoende			35	8,6%
slecht			5	1,2%
		N=	408	100%

Welk cijfer zou u dit examen geven?				
Ik geef dit examen een:			Abs.	Perc.
	1		0	0%
	2		0	0%
	3		3	0,7%
	4		9	2,2%
	5		24	5,9%
	6		82	20,1%
	7		203	49,8%
	8		77	18,9%
	9		10	2,5%
	10		0	0%
		N=	408	100%

Gemiddeld cijfer: 6,83

4 RESULTATEN VAN DE VRAGENLIJST

4.1 VOORBEREIDING OP HET EXAMEN EN AANSLUITING BIJ DE SYLLABUS

Welke documenten gebruikt u bij de voorbereiding van uw leerlingen op het examen?

	Altijd	Meestal	Zelden	Nooit
Een (combinatie van) methode(n)	150 (87,7%)	14 (8,2%)	3 (1,8%)	4 (2,3%)
September- en/of Maartmededelingen van CvTE	35 (20,5%)	32 (18,7%)	51 (29,8%)	53 (31,0%)
Oude examens	55 (32,2%)	49 (28,7%)	55 (32,2%)	12 (7,0%)
Syllabus (gepubliceerd door CvTE)	128 (74,9%)	30 (17,5%)	11 (6,4%)	2(1,2%)
Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens VO	80 (46,8%)	28 (16,4%)	38 (22,2%)	25 (14,6%)

Beantwoordt het examen aan de eisen die in de door CvTE gepubliceerde syllabus worden gesteld?
Het examen beantwoordt

volledig aan de eisen	40	23,4%
in voldoende mate aan de eisen	118	69,0%
in onvoldoende mate aan de eisen	9	5,3%
in het geheel niet aan de eisen	0	0,0%
Dit kan ik niet beoordelen	4	2,3%
Totaal	171	100,0%

Wat is uw oordeel over de inhoudelijke aansluiting van het examen bij het gegeven onderwijs?

zeer goed	16	9,4%
goed	95	55,6%
voldoende	54	31,6%
onvoldoende	6	3,5%
slecht	0	0,0%
Totaal	171	100,0%

Het is de bedoeling dat uit de syllabus duidelijk blijkt welke stof de leerlingen voor het examen moeten kennen en kunnen. Wat is uw mening over de duidelijkheid van de syllabus?

goed	83	48,5%
ruim voldoende	49	28,7%
voldoende	31	18,1%
onvoldoende	5	2,9%
slecht	1	0,6%
dit kan ik niet beoordelen	2	1,2%
Totaal	171	100,0%

4.2 UITGANGSMATERIAAL, BRONNEN EN TEKSTEN

Hoe beoordeelt u het aantal teksten dat gebruikt wordt als uitgangsmateriaal voor de vragen? Het aantal teksten is

te groot	32	18,7%
precies genoeg	125	73,1%
te klein	14	8,2%
Totaal	171	100,0%

Hoe beoordeelt u de totale hoeveelheid tekst die gebruikt wordt als uitgangsmateriaal voor de vragen? De totale hoeveelheid tekst is

te groot	53	31,0%
precies genoeg	111	64,9%
te klein	7	4,1%
Totaal	171	100,0%

4.3 MOEILIKSHEIDSGRAAD

Wat is uw oordeel over de moeilijkheidsgraad van het examen?
Ik vind het examen

te moeilijk	1	0,6%
moeilijk	23	13,5%
niet te moeilijk/ niet te makkelijk	122	71,3%
makkelijk	23	13,5%
te makkelijk	2	1,2%
Totaal	171	100,0%

Wat is uw oordeel over de mate waarin het examen de vaardige en minder vaardige kandidaten onderscheidt? Het onderscheidend vermogen is		
voldoende	138	80,7%
onvoldoende	17	9,9%
Kan ik niet beoordelen	16	9,4%
Totaal	171	100,0%

4.4 LENGTE

Wat is uw oordeel over de lengte van het examen in verhouding tot de tijd die de kandidaat ervoor beschikbaar heeft? Het examen is		
te lang	66	38,6%
precies goed	103	60,2%
te kort	2	1,2%
Totaal	171	100,0%

4.5 TAALGEBRUIK

Hoe beoordeelt u de duidelijkheid van het taalgebruik in de vragen? Ik vind het taalgebruik in de vragen		
duidelijk	51	29,8%
grotendeels duidelijk	112	65,5%
vaak onduidelijk	7	4,1%
onduidelijk	1	0,6%
Totaal	171	100,0%

4.6 VRAAGVORM

In het examen komen reproductieve vragen (kennis) en productieve vragen (inzicht en toepassing) voor. Wat is uw mening over de verhouding tussen het aantal reproductieve vragen en het aantal productieve vragen? Ik vind de verhouding tussen reproductieve en productieve vragen		
goed	140	81,9%
niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal reproductieve vragen	11	6,4%
niet (zo) goed, ik heb liever een groter aantal productieve vragen	20	11,7%
Totaal	171	100,0%

4.7 CORRECTIEVOORSCHRIFT

Het correctievoorschrift bestaat uit een algemeen gedeelte en een vakspecifiek gedeelte. In het algemene gedeelte staan de algemene regels voor de correctie van examenvragen. Het vakspecifieke gedeelte bevat het beoordelingsmodel met het bijbehorende scoringsvoorschrift. In welke mate geeft het beoordelingsmodel u voldoende houvast om bij de antwoorden van een kandidaat te bepalen hoeveel scorepunten u moet toekennen? Het beoordelingsmodel geeft mij bij

alle vragen voldoende houvast	16	9,4%
de meeste vragen voldoende houvast	147	86,0%
de meeste vragen onvoldoende houvast	7	4,1%
alle vragen onvoldoende houvast	1	0,6%
Totaal	171	100,0%

Hoeveel tijd hebt u gemiddeld per kandidaat besteed aan de correctie van het examen?

minder dan 30 minuten	8	4,7%
tussen de 30 en 45 minuten	70	40,9%
meer dan 45 minuten	93	54,4%
Totaal	171	100,0%

Wat is uw mening over de gedetailleerdheid van het correctievoorschrift?
Ik vind het correctievoorschrift

te gedetailleerd	15	8,8%
voldoende gedetailleerd	119	69,6%
te weinig gedetailleerd	37	21,6%
Totaal	171	100,0%

4.8 VAKSPECIFIEKE VRAGEN

Wat is uw mening over het aantal vragen in dit examen?
Ik vind het aantal vragen in dit examen

te groot	54	31,6%
precies goed	117	68,4%
te klein	0	0,0%
Totaal	171	100,0%

Wat is uw oordeel over het correctievoorschrift bij de vertaling? Het correctievoorschrift bij de vertaling geeft mij bij		
alle kola voldoende houvast	22	12,9%
de meeste kola voldoende houvast	137	80,1%
de meeste kola onvoldoende houvast	11	6,4%
alle kola onvoldoende houvast	1	0,8%
Totaal	171	100,0%

Na het examen publiceert de VCN een correctieadvies. Maakt u bij de correctie van het examen gebruik van deze informatie?		
altijd	160	93,6%
soms	8	4,7%
zelden	2	1,2%
nooit	1	0,6%
Totaal	171	100,0%

In dit examen is één vraag opgenomen naar de eigen mening of het eigen oordeel. Wat is uw oordeel over dit aantal?		
te groot	24	14,1%
precies goed	117	68,8%
te klein	29	17,1%
Totaal	170	100,0%

In dit examen is één vraag opgenomen waarin een link gelegd wordt met onze huidige maatschappij. Wat is uw oordeel over dit aantal?		
te groot	17	9,9%
precies goed	88	51,5%
te klein	66	38,6%
Totaal	171	100,0%

Het aantal pagina's dat een leerling in het examenjaar in vertaling moet lezen vind ik		
te weinig	4	2,3%
precies genoeg	86	50,3%
te veel	81	47,4%
Totaal	171	100,0%

Welke van de onderstaande auteurs acht u geschikt om voor het examen te lezen?		
	ja	nee
Cicero	148 (89%)	19 (11%)
Vergilius	165 (97%)	5 (3%)
Ovidius	170 (99%)	1 (1%)
Livius	133 (79%)	37 (21%)
Seneca	155 (91%)	16 (9%)
Plinius	147 (88%)	21 (12%)
Martialis	113 (70%)	49 (30%)
Nepos	84 (53%)	76 (47%)
Tacitus	72 (45%)	90 (55%)

andere auteur, namelijk?

- Catullus in combinatie met Martialis en Ovidius
- Horatius, Juvenalis, Lucretius, gewoon variëren met meerdere auteurs om een zo breed mogelijk perspectief te bieden. Plinius en Martialis vind ik wel leuk, maar voor een examen te makkelijk.
- Catullus, Caesar.
- Horatius, middeleeuwse auteurs, Petronius, Caesar, Suetonius
- Erasmus, Caesar
- Terentius, Petronius, Sallustius, Pompeius, Trogus.
- Caesar Martialis alleen als schaduwauteur, te weinig cultuur. Hetzelfde zou kunnen met Catullus
- Caesar
- Plautus, Sallustius, Horatius, Catullus
- Suetonius, Tibullus, Catullus, middeleeuwse teksten
- Catullus, Horatius (de oden), Tibullus
- Caesar
- Erasmus, is heel geschikt om te lezen in combinatie met een antieke filosofische auteur.
- Bijvoorbeeld auteurs uit later tijd, al zou het alleen om vergelijkend materiaal gaan
- Caesar, in combi met andere schrijver
- Caesar, Catullus, Horatius, Petronius
- Niet zozeer een andere schrijver, maar andere teksten: van Seneca zijn de tragedies heel interessant en geschikt weet ik uit ervaring.
- Als je voor Martialis kiest (zoals vorig jaar), kun je ook een paar gedichten van Catullus in de CSE-bundel bevragen.
- bovenstaande uiteraard afhankelijk van de gekozen stukken; het examen van vorig jaar Plinius vond ik ongeschikt.
- Petronius, Catullus,
- Plautus, Caesar, Catullus, Suetonius
- Cassius Dio, Quintus Curtius Rufus, Ennius, Horatius, Juvenalis, Petronius, Phaedrus, Sulpicia, Terentius
- Horatius, Propertius, Tibullus
- Horatius en Catullus, maar in een combinatie van auteurs, zoals vorig jaar, proza en poëzie.
- Suetonius (Keizerlevens) in combinatie met Einhard (Vita Karoli Magni; 9e eeuw) + middel nederlandse Karel-epiek Quintus Curtius Rufus (Historia Alexandri Magni) in combinatie met Walter van Châtillon (Alexandreis/Gesta Alexandri Magni 12e/13e eeuw) + Jacob van Maerlant (Alexanders Geesten = Gesta)
- Geschikt: Catullus, Tibullus, Caesar
- Vitruvius, Caesar, en anderen (zie auteurs Klassieke Periode in Literatuurgeschiedenis van Piet Gerbrandy)
- Andere dichters, zoals Horatius of Tibullus. (Maar niet 20 pagina's)

- Lucretius
- Sallustius Caesar
- Catullus,
- Probeer ook eens te denken aan andere auteurs. De tragedies van Seneca zouden bijvoorbeeld ook geschikt zijn. Petronius, Catullus, Apuleius...
- Catullus
- Catullus (Carmen 64)
- Caesar, Valerius Flaccus
- Een combinatie tussen auteurs, zoals vorig jaar bij Plinius en Martialis, vond ik een zekere meerwaarde hebben. Wellicht weer eens een combinatie tussen een auteur als Ovidius of Cicero met Catullus?
- Catullus
- Catullus, Caesar
- Ook geschikt: Catullus, Erasmus, Petronius, Plautus, Lucretius (en neolatijnse brieven in combinatie met klassieke Latijnse brieven in een epistolografiepensum, bijvoorbeeld Plinius, Seneca, Cicero met Poggio en Lipsius)
- Terentius en Plautus
- Maar de auteurs zijn niet vergelijkbaar. 25 OCT Livius kost veel meer tijd dan 25 OCT Ovidius. Hier wordt nooit rekening mee gehouden. Wie heeft ooit bedacht dat de Panegyricus van Plinius geschikt was voor het middelbare onderwijs?
- Lyriek; bijv combi Horatius/Catullus/Martialis, Suetonius, Tacitus (sommige passages), Petronius en Apuleius, Seneca (tragedie),
- Lucanus, Lucretius (de rerum natura)
- Catullus, Caesar
- Lucretius; Sallustius
- christelijke auteurs
- Caesar, Catullus als co-auteur
- Catullus, Horatius
- Caesar, Plautus, Catullus
- Apuleius, Augustinus, Suetonius, Plinius Maior
- Horatius, Petronius
- Horatius
- Sallustius, Caesar, Gellius
- Propertius, Tibullus en Caesar
- Horatius, Tibullus, Lucretius, Juvenalis, Claudianus
- Aulus Gellius werd vroeger gelezen, in een heel grijs verleden. Misschien tijd voor een herwaardering? Livius niet meer doen.
- Valerius Flaccus Apuleius Suetonius
- Caesar, Catullus, Horatius, Petronius
- Christelijke schrijvers! Middeleeuwen, Neolatijn, Erasmus Horatius Apuleus+Petronius
- Caesar, Plautus
- Komedie: Terentius
- Catullus
- Horatius, Catullus, Caesar, Juvenalis (allen in combinatie met iets anders)
- Caesar, Tibullus, Neolatijn (Petrarca / Erasmus), Catullus, Sallustius
- Al dan niet als schaduwauteur: Catullus, Suetonius, Sallustius, Lucanus Als hoofdauteur: Caesar, Lucretius
- Catullus - Horatius
- Vitruvius, Horatius, Caesar, Sallustius
- Sallustius, Caesar, Suetonius
- Ik zou liever een combinatie van auteurs zien.
- Sallustius en ook leuk om toch te zoeken naar werk van vrouwelijke auteurs
- Suetonius, tragedie van Seneca, Curtius Rufus (Alexander de Grote), komedie van Plautus of Terentius (wel in de syllabus goed rekeninghouden met eisen aan taaleigen). Neo-Latijn zoals Erasmus of Thomas More. Alle historici zijn geschikt als CE auteur, mits de bundels goed (beter) geannoteerd worden en er zorgvuldig wordt gekeken naar de keuze van een proefvertaling op het CE. (En dat lukt de laatste jaren heel aardig!)
- Een klein stukje Augustinus; of een klein stukje Tacitus. Samen met een andere hoofdauteur.
- Horatius, Caesar
- Catullus
- Plautus en Juvenalis
- Catullus, Ovidius - Amores, Bijbel,
- Catullus (als tweede auteur)
- Catullus, Sallustius

- Petronius
- ik denk dat het interessant zou kunnen zijn om eens voor één thema met meerdere auteurs te kiezen, of ook auteurs van latere tijden mee te nemen of misschien te bedenken dat we C2-auteurs lezen, terwijl veel leerlingen met de gegeven tijd niveau B2 niet eens halen.
- Catullus, Petronius
- Catullus en Caesar
- Augustinus, Caesar, Quintilianus, Lucanus, Propertius.
- Aurelius Augustinus Erasmus
- Suetonius, Gellius,
- Horatius
- Catullus
- Plautus, Juvenalis, Sallustius, de Bijbel. Quintilianus.
- Catullus
- Catullus

5 REACTIES OP DE OPEN VRAAG IN DE VRAGENLIJST

Hebt u nog opmerkingen of een toelichting?

- Het correctieadvies was soms op verschillende manieren te interpreteren. Zelf was ik van 2 scholen 2e corrector, plus dan nog gesprek met mijn eigen 2e corrector, en je merkte duidelijk verschil. Jammer, want voor mijn gevoel is daar nou juist het advies voor.
- Examenateurs bepalen is een lastig iets. Een auteur als Tacitus is zeker geschikt, maar niet in het tempo waarin ik nu door de stof heen moet in het examenjaar. Niet elke school beschouwt de studielasturen als maatgevend voor lessen per week, zoals mijn schoolleider mij laatst vertelde. Dat bepaalt helaas ook de geschiktheid van auteurs, ondanks dat dit een andere discussie zou moeten vormen.
- Te veel vragen over het aantal opgaven, ook bij het soort opgaven. Te weinig vragen over de kwaliteit van de vragen en de kwaliteit van het antwoordmodel. De meningsvragen en de link met actualiteit is qua aantal wel oké, de vragen zelf waren echter van bedenkelijk niveau. Vaak zijn de opgaven wel duidelijk qua taalgebruik, maar verwacht het antwoord model een heel andere opbouw, wat ertoe leidt dat leerlingen bij een 2-punts-vraag als zij 2/3 goed hebben, toch 0 punten scoren. Kortom: het examen lijkt goed, het antwoordmodel sluit in veel gevallen niet goed aan.
- Bij de vertaling mag best meer afgesproken worden over bekende fouten: b.v. actief naar passief of andersom, terwijl inhoud gelijk is of als er ergens een literaire vertaling te vinden is die een bepaalde vertaling hanteert waarbij naamvallen omgewisseld worden en de betekenis gelijk blijft, niet fout rekenen wanneer leerlingen ook zoiets doen.
- Ik vind het pensum niet per se te groot, maar het aantal lessen te weinig om de gevraagde meters te maken EN daarbij ook ruimte te hebben om op verschillende manieren de interpretatie te behandelen. Een vraag met een link naar de actualiteit is niet per se verkeerd, maar dat internetgebeuren wel erg gekunsteld. Het is fijn als leerlingen echt hun inzicht kunnen tonen en niet afgerekend worden op het juist noemen of spellen van een term. Daar zou het ook om moeten gaan bij vertalen, dat je leerlingen kunt belonen die echt snappen wat ze vertalen. Het advies van de vakvereniging is enerzijds prettig, anderzijds ook verwarrend omdat soms gezocht wordt naar ruimte die eigenlijk niet met de inhoud te maken heeft maar met de technische vraagstelling.
- Al jaren vind ik de vraagstelling bij het CE te eenzijdig taalgericht. Ook de andere domeinen van het vak dienen in het examen aan bod te komen. Dus niet alleen vragen over de Latijnse teksten, maar ook over de culturele en historische achtergrond. Het aantal vragen is altijd te groot, waardoor leerlingen in tijdnood komen. Ook de nieuw te vertalen tekst is te lang, waardoor leerlingen niet voldoende tijd kunnen besteden aan een goed geformuleerde Nederlandse zin. Het uren aantal in de lessentabel in klas 6 staat onder druk. Het lukt sinds een jaar of 4 niet meer om alle Latijnse teksten van het pensum naar behoren te behandelen. De teksten in vertaling kun je sowieso niet meer in de les bespreken. Alles staat in het teken van 'Latijn erdoor jassen'. De doodsteek voor ons vak wat mij betreft. Liever wat minder teksten die je volledig met culturele context kunt behandelen.
- Iets meer houvast voor de open/meningsvragen in het correctiemodel zou welkom zijn. Bijvoorbeeld: moet de omliggende tekst bij het antwoord betrokken zijn of is een logische redenering al voldoende. Misschien toch eens twee jaar na elkaar dezelfde stof, en dan het ene jaar Latijn wisselen en het andere Grieks. Hoewel ik de variatie wél altijd erg leuk vind, is het wel heel veel werk.
- Bij de vragen is geen onderscheid gemaakt tussen pagina's die in het Latijn worden gelezen en pagina's die in vertaling worden gelezen. Vooral de omvang van de pagina's in vertaling is veel te groot. De omvang van de pagina's in het Latijn is iets te groot. 2) Bij de vraag over geschikte auteurs wordt geen onderscheid gemaakt naar de verschillende werken van de genoemde auteurs. Brieven van Plinius kunnen bijvoorbeeld wel, maar de Panegyricus niet. In de huidige vraag zegt het antwoord op deze vraag dus minder dan je zou willen.
- Bij de correctie van de vertaling zou ik graag meer aanwijzingen krijgen over vrije vertalingen die zijn toegestaan. Nu nodigt het model uit tot strikte benadering
- Gezien het feit dat de vertaalvaardigheid van de meeste leerlingen afneemt, o.a. doordat scholen snijden in het aantal contacturen, is het aantal te vertalen regels van het pensum te groot. Minder regels geeft meer ruimte om ook inhoudelijk beter op de teksten in te gaan, i.p.v. alleen een vertaling construeren. Bovendien is het aantal vragen en te vertalen regels op het CE te hoog; leerlingen krijgen het niet af of hebben geen tijd meer om hun werk terug te lezen en onnodige fouten eruit te halen (bv onlogische vertalingen). Een korter examen, waar leerlingen echt de tijd voor hebben, doet meer recht aan de voorbereiding, en hoeft niet gecompenseerd te worden met een hoge N-term.

- Ik vond het examen Latijn dit jaar heel goed te doen, ik had van tevoren wel wat moeite om alle stof te behandelen, maar dat kwam meer door lesuitval en activiteiten op school dan door de grootte van het pensum. Er zitten altijd wel wat vragen bij waarbij ik jaloers ben dat ik ze niet zelf heb bedacht, én wat vragen waarbij ik wat moeite heb om de antwoorden te beoordelen, maar over het algemeen vond ik het examen een goede uitdaging voor de goede leerling en voldoende kansen bieden aan de leerlingen die het van hard werken moeten hebben. Knap werk! Bij de proefvertaling waren mijn leerlingen erg blij met de duidelijke inleiding en de moeilijkheidsgraad. Ik heb soms wat moeite met twee puntenaftrek bij bepaalde vertalingen, maar aan de andere kant snap ik ook wel weer dat er ergens een lijn moet worden getrokken wat de logica betreft. Ik ben er in ieder geval met mijn tweede corrector prima uitgekomen, dit keer.
- Martialis kan geschikt zijn maar wellicht in combinatie met andere auteurs. De grote hoeveelheid korte teksten maakt het wellicht niet zo tot een geheel.
- Iets kleiner pensum qua stof bv 15 ipv 20. Je jakkert zo in kort jaar en hebt te weinig tijd voor de cultuur. Iets meer citeer het Latijn en stijlfiguren vragen zou fijn zijn
- Ik zou graag zien dat de lengte van het te vertalen stuk aangepast zou worden aan het aantal lessen wat de gemiddelde leerling tegenwoordig heeft: weinig. De vertaalvaardigheid holt achteruit, wat minder regels vertalen zou de leerlingen wellicht meer moed geven om door te zetten...
- De tekstvragen vond ik erg multi-interpretabel, lastig en vaak onduidelijk. De proefvertaling daarentegen was prima en heel goed te doen.
- Dit examen sluit niet goed aan bij de gestelde eisen in de syllabus en ook niet bij de domeinen binnen het algemene examenprogramma. Hoewel leerlingen allerlei zaken moesten leren in de syllabus over receptie, het leven en schrijven van Ovidius en over de politieke situatie in de tijd van schrijven kwam dit allemaal (bijna) niet terug in het examen. In plaats daarvan waren er veel dezelfde vragen op zins- en woordniveau over details. Dit is een duidelijke verarming van ons vak. Als je de methodes, doelen en situatie van de schrijver niet meeneemt, maar puur alleen naar de teksten op zins- en woordniveau kijkt, dan haal je een flink deel van de relevantie van ons vak weg.
- Cicero, Livius en Tacitus zijn natuurlijk pittige auteurs. Als de CSE's daarentegen iets eenvoudiger zijn (met name de proefvertaling) compenseert dit de (misschien voor sommige leerlingen wel te) hoge moeilijkheidsgraad. Er zijn genoeg leuke teksten die de auteurs hebben geschreven. Af en toe een moeilijke, maar leuke tekst ertussen kan geen kwaad voor leerlingen.
- Nepos examenauteur? Wie bedenkt het? Graag serieus aandacht voor de te grote hoeveelheid pensum die verplicht voor het CE moet worden voorbereid. Daardoor is het vaak een haastklus om het op tijd af te maken.
- Ik miste in het eindexamen een vraag over een metamorfose! - Ook mogen er wel meer vragen gesteld worden over stijlmiddelen (namen/citeren of uitleggen). De leerlingen leren namelijk een hele lijst en worden ook getraind op het herkennen van stijlmiddelen. - Het pensum is nu best veel: het is aanpoten om het allemaal (goed) te lezen.
- In het examen was er een vraag waarbij leerlingen twee werkwoorden met elkaar moesten vergelijken (perfectum - imperfectum); om 1 punt te krijgen moesten leerlingen en de tijd noemen en de vertaling geven en het gebruik van die specifieke tijd uitleggen. Dat vind ik best wel veel voor 1 puntje.
- Het examen sloot matig aan op de vastgestelde vakdoelen. Het ontbrak enorm aan echte inzichtvragen en vragen waarin tekstinhoud, tekstbegrip en/of context verbonden werden. Vragen waren voornamelijk variaties op citeren (ook de 'actuele' vraag, waarbij in het antwoord helemaal geen link naar de actualiteit gelegd diende te worden, maar alleen naar de tekst). Er werden weinig verschillende vaardigheden getoetst.
- Belangrijk is dat het examen ook het thema of de rode draad bevroegt.
- ik vind het jammer (niet goed), dat in het theoretisch gedeelte toch nog veel vragen over grammatica gaan, waardoor er minder vragen kunnen gaan over de inhoud en de achtergronden. Grammaticale kennis wordt ook al getoetst in de vertaalopgave, dus zou eigenlijk niet in het theoretisch gedeelte meer aan bod hoeven komen.
- De vraag over het tempusgebruik was niet erg handig geformuleerd. Veel leerlingen schreven geen drie elementen op en hadden daardoor de best makkelijkste vraag fout. Deze vraag zit elk jaar in het examen. Wordt wat afgezaagd. Ook is er een obsessie met stilistische middelen en zitten er amper echte taalvragen in. Waarom?
- Een duidelijke rode draad en niet te veel versnippering/verschillende korte teksten maakt het voor leerlingen makkelijker om het overzicht te behouden.
- ik vond de vraag naar het eigen oordeel nergens op slaan en veel te open. Eigenlijk waren alle antwoorden goed, dat kan toch nooit de bedoeling zijn. Door de grote hoeveelheid Latijnse teksten is er te weinig tijd om nog eens goed te herhalen, en te weinig tijd om

- uitgebreid het vertalen/de aanpak bij het vertalen te oefenen. Ik maak nu maar filmpjes zodat leerlingen thuis kunnen oefenen met de gegeven uitleg. Dat kost mij heel veel tijd.
- Het is echt jammer dat er ontzettend veel stijlfiguren geleerd moeten worden en verteltechnische middelen en dat daar heel weinig van terugkomt op het examen (denk ook aan Grieks...). Wellicht een idee om dat er helemaal uit te laten of er wat meer aandacht aan te besteden?
 - Niet over inhoud, wel over correctie: ik begrijp niet hoe het kan dat ik als tweede corrector zes groepen na te kijken krijg, drie Grieks, drie Latijn, van vier verschillende scholen.
 - Het examen had goede vragen, maar ging helaas weinig écht de diepte in, terwijl de poëzie van Ovidius juist wel veel diepte, of in elk geval een grote gelaagdheid en complexiteit kent.
 - Over het correctievoorschrift: dat vind ik op verscheidene plaatsen onnodig streng. Naar mijn mening zitten er te weinig achtergrondvragen in het examen. Ik denk ook dat er bij de hoeveelheid stof te weinig rekening wordt gehouden met het vaak geringe aantal lesuren Latijn op scholengemeenschappen - ikzelf maar ook collega's moeten vaak haasten om alle stof überhaupt behandeld te krijgen, waardoor er weinig tijd over is om echt goed te oefenen met vragen, vertalen en verwerking.
 - Bij de vraag over Fama en internet was er heel ontzettend veel goed te rekenen, maar het correctievoorschrift gaf maar enkele antwoorden. Mijn 2e corrector was strenger dan ik hierin, als het niet in het CV stond was het niet goed. Dus ik vond de vraag heel leuk, maar niet onderscheidend. Misschien meer iets voor schoolexamens.
 - Bij komende examens zou het erg gewaardeerd worden als het CvTE inhoudelijk beter omgaat met klachten/vragen over het examen. De houding van het CvTE de afgelopen jaren lijkt vrij gesloten en kritiek op het examen en met name het correctievoorschrift wordt snel terzijde geschoven. Het zou mooi zijn als het CvTE hier in de toekomst opener mee omgaat en het eigen correctievoorschrift ook durft te analyseren en, indien nodig, veranderen.
 - Ten aanzien van het pensum: ik vind teksten die gaan over suicide (zoals Pyramus en Thisbe bij Ovidius, Arria bij Plinius) en depressie (Seneca, brief Ad Lucilium 28) die in het pensum de laatste jaren zaten VOLSTREKT ONGEPAST en zelfs gevaarlijk voor het welzijn van de leerlingen. Dergelijke teksten passen niet in een examenpensum, waarbij nauwelijks tijd is om op een zorgvuldige wijze deze thematieken te behandelen. In 2018 heeft een examenkandidaat na het lezen van de brief van Seneca suicide gepleegd: hij nam uit de tekst mee, dat hij waar ook ter wereld niet gelukkig zou kunnen zijn. Het was volkomen onverwacht, omdat bij niemand bekend was dat hij een depressie had. In klas 5 is meer tijd voor inhoudelijke behandeling van de teksten en voor het bespreken wat een tekst bij leerlingen oproept. Bij het verhaal van Pyramus en Thisbe werden dit jaar in een van de examenbundels Hermaion vragen gesteld waarom de dood van Pyramus 'romantisch' en 'heroïsch' was. Te bizar voor woorden!!! Waar de media de laatste jaren steevast de verwijzing maken maar 113-zelfmoordpreventie gebeurt dat in de examenbundels niet. Als het al wordt opgenomen als examenteksten, zorg er dan voor dat het zorgvuldig gebeurt, met verwijzingen naar hulp. Ik hoop dat er in het afwegen van de examenpena, zowel bij Grieks als bij Latijn, nagedacht wordt over wat deze teksten en thematieken teweeg kunnen brengen bij pubers die het - zeker na de coronapandemie - psychisch ongelooflijk zwaar hebben. Ik had vorig schooljaar 10 leerlingen, waarvan er 4 bij een psycholoog of psychiater liepen. Dergelijke teksten over depressie en suicide kunnen in zo'n klas echt niet, zeker niet onder de tijdsdruk van een examen dat toch al veel stress (en bij sommige leerlingen paniek) oproept.
 - Ik wil ECHT HEEL GRAAG dat het aantal te lezen en te vertalen teksten in CE-pensa LTC worden verminderd!! Elk jaar heb ik te weinig tijd om inhoudelijk voldoende op inhoud van teksten en actualisatie van het thema in te gaan, omdat we zo idioot veel moeten lezen en vertalen.
 - Het correctievoorschrift is vaak te streng (2p aftrek voor 1 fout woord). Zo ook bij vraag 1 (3 items gevraagd voor 1 punt; de vraagstelling paste bovendien niet bij het dwingende correctievoorschrift waar een exacte vertaling van de persoonsvorm vereist bleek te zijn). Op andere punten laat het je in de steek en vindt er toch weer discussie plaats met of als tweede corrector. Over te veel punten die werden aangestipt in het overleg met VCN, deed het VCN helaas uiteindelijk geen uitspraak: het veld vond het verslag te summier.
 - Als het pensum kleiner wordt, is er meer ruimte om verdieping te bieden, naast wat er al geboden wordt in de syllabus en de methoden
 - Het pensum is erg lang; met de voorgeschreven pagina's in vertaling gebeurt veel te weinig zinnig; ik zou meer tijd willen voor receptie en de link met de huidige maatschappij.
 - Ik vind het erg jammer, en niet geheel eerlijk, dat een leerling soms maar 1 punt krijgt voor een antwoord dat uit 3 delen moet bestaan (zoals vraag 11 in dit examen, eerste tijdvak). Een vraag over de eigen mening is leuk, en zinvol, maar deze vraag is wel weer

enorm tekstueel. Liever zag ik een vraag, waarop het antwoord mag komen uit het geheel van de gelezen teksten. In het werk van Ovidius komen enorm veel stijffiguren voor; de leerlingen weten dit, en studeren daar ook hard op. Helaas, maar 1 vraag daarover. Bij de vertaling is het ook (helaas nog steeds.....) zo, dat een leerling, die weinig van de tekst heeft begrepen, meer punten kan hebben dan een leerling, die laat blijken dat die de tekst wel heeft begrepen, maar kleine foutjes in de vertaling maakt (bijvoorbeeld -que niet vertalen....).

- ik vind het correctievoorschrift bij de vertaaltoets te streng
- Ik vind de vraag waarin een link met de maatschappij gelegd werd, erg "infantiel". Ik ben niet tegen die link, maar met deze vraag werd de vaardigheid in het lezen van de betreffende tekst totaal niet getoetst.
- Er mogen meer vragen over de historische context worden gesteld (dit is namelijk o.a. relevant voor de vraag naar de betekenis van het werk in de tijd dat het tot stand is gekomen en biedt aansluiting bij de vraag naar verdere/latere receptie van het werk en betekenis(sen) die aan het werk zijn toegekend).
- Ik vind het aantal pagina's dat in het eindexamenjaar vertaald moet worden niet in verhouding met de tekst die terugkomt op het eindexamen. De leerlingen moeten teveel vertalen gedurende het jaar; daar mag best een aantal pagina's vanaf. Dat komt ook ten goede aan de tijd die besteed kan worden aan verdieping en 'verleuking' van het vak.
- Helaas waren een paar vragen onduidelijk geformuleerd: - vraag 2b: vergezocht en te gedetailleerd en zgn. stapelvraag; als 2a fout, dan ook 2b. Hierover staat ook niets in het correctievoorschrift - vraag 12: had moeten staan: twee verschillende niet direct op elkaar volgende woorden. - vraag 14: in het correctiemodel had moeten staan dat een langer citaat geen punten oplevert - vraag 21a: veel antwoorden mogelijk waarvan, doordat het correctiemodel niet altijd duidelijk was, niet helder was of ze konden worden goed gerekend. - vraag 21b: stapelvraag - alle kola: meer info nodig.
- Ik vind soms de vragen lastig. Mijn antwoord zou ik meer willen nuanceren. maar daarvoor biedt dit instrument geen ruimte. Is prima, maar de informatie die je zo binnenhaalt heeft dus wel een beperking.
- De actualiteitsvraag had preciezer gesteld mogen worden.
- De vraag waarbij het ging om een goede argumentatie, leidde tot onduidelijkheid; moest het één van de antwoorden van het correctieadvies zijn of mocht ook iets anders worden goed gerekend mits goed beargumenteerd en ingaand op de tekst? Dit leidde tot verschillen bij het nakijken, hetgeen ik onwenselijk vind. Er zijn collega's die het correctievoorschrift heel breed interpreteren en alles wat maar in de buurt komt, goed rekenen. Het zou fijn zijn als CITO benadrukt dat het correctievoorschrift moet worden gevolgd. Soms staan er antwoorden in het correctievoorschrift die door leerlingen niet bedacht kunnen worden, zoals de warmte van de onderbuik. Dat soort vragen en de open vraag over het feminisme zie ik liever niet in het examen. De vraag over de vergelijking van Fama en internet daarentegen vond ik erg goed! Dank jullie wel voor al het werk.
- Bij de mogelijke fouten en hoe zwaar die aan te rekenen zie ik graag meer voorbeelden/mogelijkheden.
- Laat meer ruimte voor de docenten in het correctiemodel Reken leerlingen minder af op hun formuleringen of spelling in het Nederlands Voeg een essayopdracht toe Voeg een onderdeel vragen over een ongeziene tekst toe Meer verbinding met de moderne tijd Meer beredeneerde meningsvorming vragen
- Maak het pensum minder. Met de helft of een derde minder teksten kunnen de leerlingen ook laten zien dat ze kunnen vertalen en analyseren. Op veel scholengemeenschappen zijn slechts weinig uren toegedeeld of in combinatie met klas 5. De werkdruk in de bovenbouw vertelt zich door naar de onderbouw. Minder leerlingen kiezen voor het gymnasium en uiteindelijk leidt dit tot een sterfconstructie van het gymnasium op de scholengemeenschappen. De leerlingen worden door de stof heen gejaagd en alle plezier gaat verloren. Ik wil nog wel kwijt dat ik de examens de laatste jaren veel beter heb zien worden. Vroeg waren ze te moeilijk, nu sluiten ze beter aan bij het niveau van de kandidaten.
- De variatie van de vragen is veel te klein. Er staan veel vragen, waarbij een leerling enkel één woord uit een gering aantal regels hoeft te citeren. Ik zou willen voorstellen om dit te veranderen in 'citeer een tekstelement', zodat de leerling in ieder geval nog moet nadenken over de grootte van het citaat. Hiermee gaat de moeilijkheidsgraad van het examen omhoog. - In mijn ogen wordt er te weinig voldaan aan subdomein A1, en dan met name punt 3: een passage vanuit taalkundig, letterkundig en cultuurhistorisch perspectief te vergelijken met andere cultuuruitingen uit de oudheid of latere perioden. Er zit weliswaar een vraag in, waar leerlingen een paar regels moeten vergelijken met een afbeelding, maar die is NB meerkeuze! Er is dus geen enkele ruimte voor aan analyse van de leerling zelf. - Bovenstaand punt geldt ook voor domein B3. - Reproductievragen passen onder geen

- enkele omstandigheid in een Centraal Examen! Dit examen bevatte er zelfs 5 (1a en b, 9a en b, 21b).
- De vertaling was goed gekozen. Vraag 3b,8b, 10 a waren minder gelukkig. Het pensum had een verband kunnen leggen met de Me too vraagstukken en grensoverschrijdend gedrag met vragen in de examenbundels
 - Ik vond zelf het examen erg gemakkelijk en heb me hogelijk verbaasd over de hoge N-term.
 - Een paar jaar achter elkaar examen over dezelfde syllabus zou fijn zijn. (Daarom zijn oude examens nauwelijks bruikbaar.) Een eenvoudiger woordenboek (zoals het Griekse) zou ik geen probleem vinden.
 - Dit jaar was er een aanmerkelijke discrepantie tussen degene voor wie ik tweede corrector was en mij. Zij was aanwezig geweest bij het VCN-overleg (ik was verhinderd) en daar waren blijkbaar antwoorden goedgekeurd die niet in het aanvullende VCN-correctievoorschrift zijn opgenomen. Ze stonden ook niet als goed in het correctievoorschrift aangemerkt. We hebben daar bij verschillende vragen en kola moeten middelen omdat we er niet uitkwamen. Dat heeft voor mijn eigen leerlingen negatief uitgedrukt, het scheelde voor sommige leerlingen wel 3 tot 4 punten. Mijn eigen tweede correctie was toen namelijk al geweest; mijn tweede corrector zat "op mijn lijn". Ik vond/vind dit mateloos frustrerend en zou dringend willen vragen of het correctiemodel uitgebreider kan worden zodat er minder ruimte is voor -in mijn ogen- significant uiteenlopende antwoorden. Inhoudelijk wil ik daar op een ander moment best voorbeelden van geven! Het belangrijkste is, dat er duidelijkheid moet komen of een participium als hoofdwerkwoord / persoonsvorm vertaald mag worden.
 - Graag meer aandacht voor receptie en actualiteit.
 - Ik vind het pensum te uitgebreid. Iets minder pagina's voorbereiden geeft meer tijd om dieper in de teksten te duiken en meer aansluiting met de actualiteit.
 - Examen was veel 'leuker' dan afgelopen jaren. Leerlingen waren ook positief. De laatste jaren leek het zo'n dichtgetimmerd eindexamen Nederlands te worden met alleen maar eenduidig te beantwoorden vragen over signaalwoorden etc. De vragen naar mening/actualiteit werden gewaardeerd
 - De vraagstelling is vaak zeer ingewikkeld en onduidelijk. Graag eenduidige vraagstellingen!
 - In het huidige CE Latijn zaten een paar open vragen die lastig te corrigeren waren. Soms ligt dat aan te weinig houvast van het correctievoorschrift, soms aan de vraagstelling. Hierbij mijn suggesties voor verbetering. vraag 8 leverde wat problemen op omdat het CV alleen inging op betekenis 1 in het woordenboek terwijl met andere betekenissen de vraag mi ook goed te beantwoorden was. Als we willen dat er per se met betekenis 1 in het woordenboek gereedeneerd wordt, dan zou ik die in dit geval gegeven hebben. vraag 10 vond ik een goede vraag, maar met CV ernaast was er wat onduidelijkheid over waaraan het gegeven antwoord moest voldoen. In denk dat een toevoeging aan de opgave als 'ga bij je antwoord in op de vertaling en het Latijn' het nakijken had vergemakkelijkt omdat de eisen die aan een goed antwoord gesteld worden duidelijker zijn. vraag 21.a vond ik niet zo geslaagd. vraag 23 is bij het beoordelen vooral zorgvuldig kijken geweest of een antwoord binnen de (beperkte) Latijnse passage past. Dat is jammer, want de vergelijking is een heel interessante. Ik zou liever hebben gehad dat de vraag over de hele Latijnse passage ging, maar dat de actualisatie specifiek gemaakt was door bijvoorbeeld een artikeltje over te nemen over het functioneren van roddelpers, zodat er gericht had kunnen worden gevraagd naar de interpretatie van de verschillende aspecten van Fama. Bij de vertaling zou het prettig zijn om een algemene regel te maken over consequentiefouten als het niet goed aan elkaar verbinden van hoofd- en bijzinnen of het gevolg van een fout in de grammatica van een eerder kolon dat deel uitmaakt van dezelfde zin. Het aanrekenen van het foutief weergeven van eigennamen die in de inleiding genoemd zijn, vind ik een goed en wenselijke regel. Ook dat die namen dan genoemd worden in de inleiding.
 - Het totale te vertalen en te lezen pensum is te groot; elk jaar weer moeite om alles af te krijgen in de lessen. Ditzelfde geldt ook voor Grieks. Examens zelf zijn wel in overeenstemming met de stof en goed van niveau.
 - Krijgen wij nog een bericht met de resultaten van deze vragenlijst? Dank.
 - ik heb moeite met anachronistische vragen zoals over 'feminisme' en dergelijke. ik vind dat niet thuis horen op een examen Latijn. De focus moet liggen op de tekst, de stilering van de tekst, de historische context en het beoordelen van een tekst vanuit de schrijver in plaats van het loslaten van irrelevante moderne zienswijzen op bepaalde woorden. los van het feit dat het anachronistisch is, test het geen enkel inzicht of kennis van een leerling met betrekking tot het Latijn. Een leerling die het hele jaar nog geen tekst had gelezen, heeft dit examen met een 5 kunnen afsluiten dankzij dit soort vragen. ik vind dit absoluut ongewenst.

- Door de enorme omvang van het pensum zijn we genoodzaakt om in hoog tempo door de stof te gaan. Er is daardoor geen of weinig ruimte voor betekenisgevende verdieping, terwijl dit in mijn ogen juist één van de grote charmes is van ons vak. Ik zou graag zien dat de omvang van het pensum wordt teruggebracht. Overigens vind ik dat het correctievoorschrift wat betreft de vertaling in de afgelopen jaren steeds beter de realiteit is gaan weerspiegelen, door de leerlingen minder hard af te straffen op kleine fouten die geen of weinig afbreuk doen aan de inhoud van de tekst.
- Nog een onderstreping van een eerder antwoord: ik zou graag dat het aantal regels voor het pensum minder zou zijn. In het tempo van (minstens) 30 te vertalen regels per week (met nog bergjes tekst in vertaling), ligt er veel te veel druk op vertalen en komt de inhoud, waar het m.i. écht om gaat (om betekenisgeving), er bekaaid van af. Het vertalen is al een hele opgave en dán nog eens begrijpen wat er staat, of minstens een aannemelijke interpretatie genereren is een hele klus. Ik vind het verschrikkelijk als we niet eens toekomen aan de vraag die echt wel bij hun opborrelt: waar gaat dit over. Dat is als duiken met een verblinde duikbril.
- Ik hoop op een didactische vervanging of andere aanpak van de proefvertaling
- Er zitten vrijwel altijd stapelvragen in het examen. Daar wordt ook vrijwel altijd een opmerking over gemaakt op de examenbesprekingen. Toch blijft het zich voordoen, zonder dat er in het correctievoorschrift duidelijk aangegeven wordt, hoe hiermee om te gaan.
- Er mag wel iets meer aandacht komen voor grammatica. Dat kan door meer vragen te stellen die daarmee verband houden, en in ieder geval door een tekst als proefvertaling te kiezen waarin toch wel wat uitdaging zit wat dat betreft. Afgelopen examen was de proefvertaling wel erg makkelijk (slechts een gerundium en abl.abs. als echte uitdagingen).
- De vraag over "was Ovidius een feminist" vond ik niet goed. Het feminisme is een zeer wijdlopieg terrein, belangwekkend genoeg ook, en daaraan doet zo'n vraag geen recht.
- Het pensum is eigenlijk elk jaar te groot om goed te behandelen, en nog meer bij een late start van het schooljaar.
- Leuk examen!

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.Examenblad.nl)

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.Staatsexamensvo.nl)

 Centrale examens middelbaar beroeps- onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.Examenbladmbo.nl)

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensnt2.nl](https://www.Staatsexamensnt2.nl)